

Den orosfyllda avtalsrörelsen

Strandning, vild strejk, medlingskommission – det har varit nyckelorden i de hittills avverkade manövrerna av detta års avtalsrörelse, som gör ett alltmera makabert intryck. Medlingskommissioner är när detta skrivs tillsatta för stora delar av den statliga och kommunala sektorn. På den enskilda har LO och SAF intensifierat förhandlingarna, men en strandning och medlingskommission torde vara att vänta. Det nya året kom till med hotet om en vild polisstrejk hängande över sig, en konflikt som först i sista stund kunde avvärjas. Man frågar sig om de förnämliga traditioner som utformats på den svenska arbetsmarknaden under en följd av år och som väckt stor och berättigad beundran utomlands nu helt är på väg att kollapsa, eller om dagens förhandlare är mindre svarsfyllda än sina företrädare. Eller är det så att själva systemet med den fria förhandlingsrätten är moget att ersättas med en statlig aktivitet på löneområdet, vilket LO-chefen Arne Geijer emellanåt hotat med.

Vilda strejker har visserligen förekommit länge, men de fick en lika braskande som oförtjänt reklam i vissa massmedia under gruvstrejken. Skälen till sådana aktioner kan i och för sig vara fullt begripliga. Men på grund av bl a aningslösa TV-program och framgångsrika resultat kom de vilda strejkerna att upplevas som en facklig arbetsmetod, lika acceptabel som andra konfliktåtgärder. Det var djupt olyckligt att denna utveckling ägde rum. Man vill livligt – ehuru måhända fåfängt – hoppas att vi i årets avtalsförhandlingar

skall förskonas från det sabotage av det fria förhandlingssystemet som de vilda strejkerna utgör.

Om detta skall ske beror på hur de fackliga organisationerna klarar sina organisationsdemokratiska problem. Men också på någonting annat. De vilda strejkerna vid gruvfälten, elektrikerens vilda strejk i januari i år, hotet om en vild polisstrejk – allt är åtminstone delvis en proteströrelse, riktad mot LO:s solidariska lönepolitik. Låglöneproblemet är inte enbart en fråga om att höja de absolut sett lägsta lönerna. Även en nominellt sett hygglig inkomst kan mycket väl vara låg i förhållande till de arbetsuppgifter löntagaren har. Ingen av de ovannämnda grupperna, än mindre exempelvis de SACO-an slutna socionomerna eller de TCO-an slutna sjuksköterskorna, är nämligen låglönetagare i den bemärkelsen att deras löner ligger lägst bland landets inkomsttagare.

Detta hindrar naturligtvis inte att en fortsatt satsning på de lägst avlönade är motiverad och att Statens avtalsverks låglöneinitiativ var en klok åtgärd. Men jämtes härmed måste även grupper som nominellt sett har t o m relativt hög lön få sina krav beaktade och förutsättningslöst prövade. Det förefaller tyvärr som om varken Avtalsverket eller Kommunförbunden har detta klart för sig.

Löneutvecklingen de senaste åren har gått emot akademiker och högre tjänstemän i offentlig tjänst, där löneglidningen är obefintlig. Till följd av denna kan emellertid LO:s låglönesatsningar inte bli så framgångsrika som man hoppats. Så

länge LO:s höglöneförbund formellt accepterar låglönesatsningen men samtidigt öppet deklarerar att man tar skadan igen genom löneglidningen, kommer man knappast att kunna åstadkomma någon större utjämning av inkomsterna inom LO-kollektivet.

Problemen är betydande, och det är inte många som tror att den pågående lönerörelsen kan avslutas utan konflikter – vilda eller inte. Medlingskommissionerna får ett besvärligt arbete. De måste klara av vad yrkesförhandlingarna som vanligt misslyckats med.

Det går dock inte att skylla den besvärliga avtalsituationen enbart på förhandlingarna. Den övervägande delen av skulden till att det blivit som det nu är på svensk arbetsmarknad ligger hos politikerna, i första hand givetvis hos det maktägande partiet.

Man må förfasa sig över de bud som löntagarorganisationerna gått ut med i avtalsrörelsen. De överstiger många gånger om det tillgängliga standardutrymmet. Men orsaken till budens höjd ligger – förutom i snedvridningar i tidigare uppgörelser – i regeringens ekonomiska politik.

Vi har de senaste åren haft ständiga prishöjningar, vilka urholkat köpkraften hos de lönehöjningar som åstadkommits. Till detta kommer den skattereform som

trädde i kraft vid årsskiftet och som innebär höjda marginalskatter för stora grupper av löntagare och som långt ifrån gynnar två tredjedelar av befolkningen, vilket hr Sträng förutskickade. Ytterligare en faktor är den betänkliga skatteutveckling som ägt rum inom kommunerna – i exempelvis Stockholm ökade socialdemokraterna med hr Mehr i spetsen skatten med 2,50 för att fira återkomsten till makten.

Resultatet har blivit att arbetsmarknadens parter inte längre litar på att regeringen är i stånd att föra en någorlunda förnuftig ekonomisk politik. Den klarar inte av inflationsproblemen. Det är i vetskap om detta – och i beaktande av förlidna års pris- och skatteutveckling – som man trissar upp löneyrkandena.

Just nu står arbetsmarknadens parter längre ifrån varandra än någonsin. Så lär varje avtalsrörelse bli i fortsättningen, om regeringen inte lär sig att moderera sina anspråk på skattebetalarna. Vad som framdeles måste krävas – alldeles oavsett om årets avtalsrörelse kan ros i hamn utan konflikter eller inte – är att regeringen för en ekonomisk politik som begränsar pris- och skattehöjningarna och ger arbetsmarknadsorganisationerna någonting annat än inflationskronor att förhandla om.